

Opinn aðgangur að niðurstöðum rannsókna

Tillögur verkefnishóps mennta- og
menningarmálaráðherra

September 2019

Stjórnarráð Íslands
Mennta- og
menningarmálaráðuneytið

Í hnotskurn

- Verkefnishópur mennta- og menningarmálaráðherra um opin vísindi var settur á laggirnar í lok árs 2018 og starfar hann í samræmi aðgerð 10 í Stefnu og aðgerðaáætlun Vísinda- og tækniráðs 2017-2019. Hér birtist niðurstaða fyrri hluta vinnu hópsins undir heitinu *Tillögur til mennta- og menningarmálaráðherra að stefnu um opinn aðgang að niðurstöðum rannsókna*. Í hópnum sátu fulltrúar mennta- og menningarmálaráðuneytis, Landsbókasafns Íslands – Háskólabókasafns, Landspítala, Rannís og Háskóla Íslands.
- Á ári hverju kemur út fjöldi ritrýndra vísindagreina með niðurstöðum rannsókna sem unnar hafa verið fyrir opinbert fé. Stór hluti þeirra er birtur í tímaritum sem selja greinarnar aftur til vísindasamfélagsins og annarra notenda. Þetta fyrirkomulag hefur verið mjög til umræðu á síðustu árum í nágrennaríkjum Íslands. Bent hefur verið á að nokkur útgáfufyrirtæki hafi stóra markaðshlutdeild og hagnaður þeirra af sölu vísindagreina geti verið mikill. Háskólar og rannsóknarstofnanir þurfi að bera mikinn kostnað við að kaupa greinar sem eigin starfsmenn hafi skrifað og rýnt. Að auki geri þetta fyrirkomulag það að verkum að niðurstöður rannsókna séu síður aðgengilegar almenningi, fyrirtækjum og stjórnvöldum.
- Mörg nágrennaríki Íslands hafa brugðist við með því að setja sér stefnu um opinn aðgang að rannsóknarniðurstöðum. Markmið þeirra er að tryggja opinn aðgang til að efla gagnsæi í vísindastarfi og auka ábata af opinberri fjárfestingu í rannsóknum. Opinn aðgangur styður við þekkingaryfirfærslu, eykur skilvirkni í vísindastarfi (t.d. með því að minnka tvíverknað), styrkir notkun rannsókna við ákvarðanir og þátttöku almennings í vísindastarfi. Stefna um opinn aðgang miðar að því að efla gæði rannsókna og rannsóknarsamstarf.
- Hópurinn leggur til að fyrstu skrefin í átt að opnum aðgangi verði á grundvelli grænu leiðarinnar þar sem vísindagrein er birt í ritrýndu tímariti (yfirleitt áskriftartímariti) og samhliða er ritrýnt lokahandrit greinarinnar vistað í opnum aðgangi í rafrænu varðveislusafni. Jafnframt leggur hópurinn til að sett verði langtímamarkmiðið fram til 2025 að allt efni sem stefnan nær til birtist í tímaritum þar sem aðgangur er opinn (gullna leiðin).
- Hópurinn leggur jafnframt til stefnu um innleiðingu. Auk mennta- og menningarmálaráðuneytis gegna háskólar, rannsóknarstofnanir, stjórnir opinberra rannsóknarsjóða, Rannís og bókasöfn veigamiklu hlutverki við innleiðingu á stefnu um opinn aðgang og því mikilvægt að þessir aðilar taki höndum saman eigi árangur að nást.

1. Inngangur

Í lok árs 2018 hóf verkefnishópur um opin vísindi störf undir forystu mennta- og menningarmálaráðuneytis í samræmi við aðgerð 10 í Stefnu og aðgerðaáætlun Vísinda- og tækniráðs 2017-2019. Markmið hópsins var að leggja fram tillögur að stefnu og aðgerðum um opin vísindi. Í hópnunum sátu eftirfarandi: Ásdís Jónsdóttir, mennta- og menningarmálaráðuneyti, formaður hópsins, Eiríkur Stephensen, upphaflega starfsmaður mennta- og menningarmálaráðuneytis en síðar Háskóla Íslands, Elísabet Andrésdóttir, Rannís, Halldór Jónsson og Birna Gunnarsdóttir, Háskóla Íslands, Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir og Sigurgeir Finnsson, Landsbókasafni Íslands – Háskólabókasafni, og Anna Sigríður Guðnadóttir, Landspítala – Heilbrigðisvísindabókasafni LSH og HÍ. Haft var samráð við vísindanefnd Vísinda- og tækniráðs í vinnunni.

Verkefninu var skipt í tvennt. Í fyrri verkþætti voru unnar tillögur um opinn aðgang að niðurstöðum rannsókna. Í þeim síðari verður fjallað um opinn aðgang að rannsóknargögnum. Hér er fjallað um niðurstöður fyrri verkhlutans. Áætlað er að skila niðurstöðum síðla árs 2019.

Markmið vinnunnar er að leggja fram tillögur að því hvernig gera megri rannsóknarniðurstöður sem greiddar eru af opinberu fé aðgengilegar á rafrænu formi, án endurgjalds og með sem minnstum takmörkunum á nýtingu. Þar sem vísindi eru stunduð í alþjóðlegu samhengi tók hópurinn mið af þeirri þróun sem á sér stað erlendis og þá sérstaklega í Evrópu.

2. Opinn aðgangur

Einn mikilvægasti vettvangur vísindamanna til að koma rannsóknum sínum og niðurstöðum á framfæri eru alþjóðleg vísindatímarit. Mörg þessara tímarita eru hins vegar óaðgengileg vegna hárra áskriftargjalda. Undanfarin ár hefur krafan um opinn aðgang að niðurstöðum rannsókna verið hávæð víða um heim.

Vísindarannsóknir og útgáfa vísindarita eru í æ ríkara mæli alþjóðleg og með framförum í upplýsingatækni hefur sífellt meiri áhersla verið lögð á óhindraðan aðgang að niðurstöðum rannsóknarstarfs. Í hugmyndinni um opinn aðgang endurspeglast það grundvallaratriði að niðurstöður rannsókna sem greiddar eru af almannafé skuli vera aðgengilegar almenningsi án tæknilegra eða fjárhagslegra hindrana. Bættur aðgangur að niðurstöðum rannsókna ýtir undir útbreiðslu þekkingar og nýtingu í samfélaginu og hvetur til áframhaldandi rannsókna. Með bættum aðgangi að rannsóknarniðurstöðum má auka ábata samfélagsins af opinberri fjárfestingu í rannsóknum til hagsbóta fyrir rannsóknar- og nýsköpunarstarf sem og samfélagið allt. Opin vísindi ýta undir hraðari framfarir í vísindum, nýsköpun og uppgötvunum sem og efnahags- og samfélagslegri framþróun. Opin vísindi stuðla að betri nýtingu opinbers fjár, draga úr tvíverknaði í tengslum við gagnasöfnun, efla samvinnu og endurnýtingu vísindagagna og auka skilvirkni í rannsóknum. Síðast en ekki síst styðja opin vísindi við heiðarleika í vísindum og efla traust almennings á þeim.¹

¹ Council of the European Union. (2016, 27 May). 'Council conclusions on the transition towards an Open Science system'. Doc. 9526/16. Skoðað 16.9.2019: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9526-2016-INIT/en/pdf> og Efnahags- og framfarastofnunin (OECD). (2015). „Making Open Science a Reality.“ *OECD Science, Technology and Industry Policy Papers*, nr. 25. París: OECD Publishing, bls. 7. Skoðað 16.9.2019: <http://dx.doi.org/10.1787/5jrs2f963zs1-en>

Með tilkomu upplýsinga- og samskiptatækni hafa skapast ný tækifæri til að auka dreifingu og aðgang vísindalegrar þekkingar á rafrænu formi og er bæði átt við niðurstöður rannsókna og gögn sem verða til við rannsóknir. Víða í nágrannaríkjum Íslands er leitað leiða til að nýta upplýsingatækni betur til að efla enn frekar gagnsæi og samstarf sem grundvöll opinna vísinda.

Núverandi útgáfuháttur vísindagreina byggist á því að útgefendur selja bókasöfnum og háskólum áskrift að tímaritum. Lengst af hafa útgefendur selt áskrift af prentuðum tímaritum en með tilkomu stafrænnar tækni og netsins hafa opnast nýir möguleikar á miðlun efnis. Gamall viðskiptháttur prentaðra tímarita er þó enn við lýði við sölu rafrænna tímarita á netinu. Kallað er eftir breytingum á þessu með tilvísun í opinn aðgang.

Ýmsar leiðir hafa verið farnar við útgáfu vísindagreina í opnum aðgangi, þ.e. án endurgjalds eða hindrana fyrir notandann. Þrjár algengustu leiðirnar eru *græna leiðin* eða safnvistun (e. green open access), *gullna leiðin* (e. gold open access) og *blandaða leiðin* (e. hybrid access). Í grænu leiðinni felst að vísindagrein er birt í ritrýndu tímariti, yfirleitt áskriftartímariti, og samhliða er ritrýnt lokahandrit greinarinnar vistað í opnum aðgangi í rafrænu varðveislusafni. Gullna leiðin felur í sér að grein kemur tafarlaust út í opnum aðgangi í tímariti sem gefið er út í opnum aðgangi. Í þessari leið getur falist að kostnaður, svokölluð þjónustugjöld vegna birtingar (e. article processing charge – APC), leggist á höfunda. Þetta á þó ekki alltaf við. Þriðja útgáfuformið er blönduð leið, grein kemur út í hefðbundnu áskriftartímariti en höfundur borgar útgefandanum þjónustugjald (APC) fyrir birtingu í opnum aðgangi.

3. Staðan erlendis

Frá árinu 2012 hefur Evrópusambandið (ESB) lagt áherslu á opinn aðgang að niðurstöðum rannsókna. Árið 2016 samþykkti framkvæmdastjórn ESB að niðurstöður rannsókna sem notið hafa styrkja úr sjóðum sambandsins skuli birtar í opnum aðgangi frá og með árinu 2020. Í september 2018 kynnti rannsóknarráð ellefu Evrópuríkja með stuðningi framkvæmdastjórnar ESB og Evrópska rannsóknarráðsins (ERC) samstarfsáætlun um opinn aðgang sem gengur undir nafninu Plan S.² Markmið áætlunarinnar er að niðurstöður allra rannsóknarverkefna sem styrkt eru af opinberum sjóðum í þátttökuríkjunum verði frá og með 1. janúar 2021 birtar í opnum aðgangi án endurgjalds og aðgangshindrana. Ekki er tekin afstaða til þess hvaða aðferð skuli farin til að ná markmiðinu. Frá árinu 2018 hefur fjöldi styrkveitenda lýst yfir stuðningi við áætlunina.

Norðurlöndin hafa farið ólíkar leiðir við innleiðingu opins aðgangs. Finnland og Noregur hafa undirbúið innleiðingu opins aðgangs með markvissum hætti og stutt við varðveislusöfn og tölfraði um birtingu rannsóknarniðurstaðna. Í báðum löndum er lögð áhersla á að vísindagreinar sem notið hafa opinberra styrkja skuli gerðar aðgengilegar fyrir alla. Sænsk stjórnvöld hafa sett fram stefnu um að rannsóknarniðurstöður verði aðgengilegar við útgáfu eða eins fljótt og auðið er og markmiðið er að ljúka innleiðingu um opinn aðgang að

² Sjá: <https://www.coalition-s.org/>

rannsóknargögnum á tíu árum. Norska rannsóknarráðið er stofnaðili að Plani S og finnsku og sænsku rannsóknarráðin eru stuðningsaðilar þess.

Danmörk sker sig úr hinum Norðurlöndunum með áherslu sinni á grænu leiðina, þ.e. safnvistun í opnum varðveislusöfnum frekar en birtingu í tímaritum í opnum aðgangi. Danska menntamálaráðuneytið birti árið 2018 stefnu um opinn aðgang þar sem sett er fram sýn, markmið og forsendur yfirvalda um opinn aðgang og þau skref sem þarf að taka í tengslum við innleiðingu. Markmiðið er að frá árinu 2025 verði aðgangur að öllum ritrýndum vísindagreinum danskra vísindamanna á stafrænu formi opinn en með möguleika á tólf mánaða birtingatöf að hámarki.

4. Staðan á Íslandi

Fyrstu skrefin í átt að opnum aðgangi voru stigin árið 2012 þegar breytingar (skv. lögum nr. 149/2012) voru gerðar á lögum um opinberan stuðning við vísindarannsóknir nr. 3/2003. Í 10. gr. er kveðið á um að niðurstöður rannsókna, sem kostaðar eru með styrkjum úr sjóðum er falla undir lögin, skuli birtar í opnum aðgangi og vera öllum tiltækar nema um annað sé samið. Styrkþegar skuli í öllum ritsmíðum sínum um niðurstöður rannsókna geta um þátt sjóðanna í viðkomandi verki.

Birting vísindagreina fer í dag að mestu leyti í gegnum hefðbundnar áskriftarleiðir. Verkefnishópurinn greindi gróflega kostnað Íslands við núverandi áskriftarkerfi. Heildakostnaður allra háskólabókasafna á Íslandi vegna rafrænna tímaritaáskrifta var árið 2018 rúmar 260 milljónir króna. Ef fallið verður alveg frá tímaritaáskriftum og aðgangs- og útgáfusamningar (e. publish and read) teknir upp að fullu er umtalsvert fé nú þegar í kerfinu sem nýta mætti í APC gjöldin. Kostnaður vegna tilfærslu í opinn aðgang ætti því ekki að aukast heldur þvert á móti minnka þegar til lengri tíma er litið (sjá nánar í viðauka).

Nokkur íslensk tímarit eru nú þegar gefin út í opnum aðgangi eftir alþjóðlegum stöðlum (t.d. Læknablaðið) og mælt er með því að önnur tímarit fylgi fordæmi þeirra. Íslenskir háskólar þurfa að styðja við það með útgáfuvettvangi og bókasöfn með upplýsingagjöf hvernig uppfylla eigi alþjóðlega staðla um útgáfu í opnum aðgangi. Nauðsynlegt er að tryggja að áfram verði hægt að gefa út ritrýndar fræðigreinar á íslensku í íslenskum fræðitímaritum.

5. Tillögur

Markmið

Lagt er til að stjórnvöld setji sér það markmið að niðurstöður rannsókna sem notið hafa opinberra styrkja á Íslandi verði aðgengilegar án endurgjalds.

Gert verði ráð fyrir að breyting frá hefðbundinni útgáfu vísindagreina til opins aðgangs auki ekki heildarkostnað samfélagsins af útgáfu, dreifingu og aðgangi að vísindalegri þekkingu og gætt verði að því að greiða ekki bæði fyrir birtingu og aðgang.

Leiðir

Lagt er til að markmiðum um opinn aðgang á Íslandi verði náð með áherslu á safnvistun, þ.e. grænu leiðina, til að byrja með. Vísindafólk getur þá áfram birt í þeim áskriftartímaritum sem það kys, svo lengi sem handrit er vistað í varðveislusafni. Tvö íslensk varðveislusöfn, *Opin vísindi* og *Hirsla*, eru nú þegar rekin af Landsbókasafni Íslands – Háskólabókasafni og Heilbrigðisvísindabókasafni Landspítalans. Engar tæknilegar hindranir eru fyrir því að þetta fyrirkomulag taki gildi sem fyrst.

Þótt fyrstu skrefin verði stigin með grænu leiðinni er lagt til að til lengri tíma verði gert ráð fyrir að allt efni sem stefnan nær til birtist í tímaritum þar sem aðgangur er opinn (gullna leiðin). Hópurinn leggur til að þessu markmiði verði náð ekki síðar en árið 2025.

Vísindafólk er hvatt til að forðast birtingu í blönduðum (e. hybrid) tímaritum vegna þess að slík tímarit skapa hættu á að greitt sé tvisvar fyrir sömu birtinguna.

Aðgerðir:

Árangursrík innleiðing stefnu um opinn aðgang á Íslandi byggist á samstarfi margra aðila og að umgjörð birtinga sé samræmd að svo miklu leyti sem hægt er. Lagt er til að lykilaðilar verði hvattir til þess að leggja af mörkum til innleiðingarinnar með eftirfarandi hætti:

Vísinda- og tækniráð

- Birti stefnu um opinn aðgang að rannsóknarniðurstöðum á heimasíðu sinni. Þar verði greint frá markmiði stjórnvalda, leiðum og aðgerðum.

Mennta- og menningarmálaráðuneyti

- Geri stefnu um opinn aðgang hluta af vísindastefnu sem birt er í fjármálaáætlun hvers árs. Kynni stefnuna á samráðsfundum með háskólum og rannsóknarstofnunum. Stefnan verði uppfærð í takti við þróun á erlendum vettvangi.
- Fylgist með þróun á sviði opins aðgangs að niðurstöðum og rýni stefnu á tveggja til þriggja ára fresti, t.d. með tilliti til innleiðingar gullnu leiðarinnar.

Önnur ráðuneyti

- Stefnan verði kynnt fyrir samstarfshópi um málefni Vísinda- og tækniráðs og ráðuneyti hvött til að stuðla að innleiðingu hennar.

Háskólar og rannsóknarstofnanir

- Tryggi að vísindafólk birti í samræmi við opinbera stefnu.
- Tryggi aðgang að þjónustu við vísindafólk sem birtir í opnum aðgangi.
- Umbuni sérstaklega fyrir birtingu í opnum aðgangi.

- Stuðli að því að höfundar forðist birtingu í svo kölluðum blönduðum tímaritum (e. hybrid journals).
- Stuðli að því að vísindafólk afsali sér ekki höfundarrétti á verkum sínum til útgefenda og setji opna leyfisskilmála að þeim.
- Tryggi að áfram verði unnt að birta vísindagreinar á íslensku í íslenskum ritrýndum tímaritum.
- Búi til verklagsreglur fyrir vísindafólk um safnvistun í varðveislusöfnin Opín vísindi og Hirslu.

Bókasöfn og landsaðgangur

- Tryggi að í áskriftarsamningum séu ákvæði um að vista megi ritrýnd lokahandrit í varðveislusöfnum.
- Safni tölfraði um birtingar og birti með reglubundnum hætti.
- Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn og Landspítali sameini varðveislusöfnin Hirsluna og Opín vísindi í eitt öflugt og notendavænt varðveislusafn fyrir Ísland.
- Veiti sérfræðiaðstoð við birtingu í opnum aðgangi.
- Veiti stuðning við tilfærslu íslenskra tímarita yfir í útgáfu í opnum aðgangi.
- Hugi að breyttu hlutverki Landsaðgangs (sjá nánar í viðauka).
- Stuðli að fræðslu í samvinnu við innlenda og erlenda hagaðila um opinn aðgang.

Stjórnir opinberra rannsóknarsjóða í samstarfi við Rannís

- Fylgi því eftir að styrkþegar birti niðurstöður sínar í opnum aðgangi í samræmi við 10. gr. laga nr. 3/2003 um opinberan stuðning við vísindarannsóknir.
- Fylgist með þróun og innleiðingu á Plani S.

Útgefendur vísindatímarita á Íslandi

- Komi á fót útgáfuvettvangi fyrir tímarit í opnum aðgangi (t.d. með kerfum eins og Open Journal Systems).

Viðauki: Útgáfa, áskriftir og kostnaðarmat

Breytingum í átt til opins aðgangs fylgja óhjákvæmilega hræringar í útgáfuheiminum hvað varðar fyrirkomulag fræðilegrar útgáfu. Víða um heim leita samtök rannsóknarsjóða, háskóla og alþjóðasamtaka leiða til þess að færa fjármögnun útgáfu frá hefðbundnu áskriftarfyrirkomulagi yfir í greiðslur fyrir birtingu. Eldra fyrirkomulag tryggir útgefendum fé eftir tveimur meginleiðum; greiðslum beint frá vísindafólki fyrir birtingu greina í tímaritum og greiðslum til að lesa greinar í tímaritum sem annars eru handan við greiðsluvegg.

Nýlega hafa verið gerðar tilraunir með nýtt fyrirkomulag sem nefnt hefur verið „útgáfa og aðgangur“ (e. publish and read) en með þeim er gerð grundvallarbreyting á viðskiptalíkani á milli aðila. Í útgáfu- og aðgangssamningi er greitt annars vegar fyrir lesaþgang að tímaritum viðkomandi útgáfu og hins vegar fyrir birtingu greina í opnum aðgangi. Gjöld fyrir birtingu greina falla ekki lengur á ábyrgðarhöfund (e. corresponding author) heldur greiðir bókasafn birtingarkostnað greina fyrir hönd stofnunar sem er aðili að samningi og höfundur starfar hjá. Öflugar rannsóknarstofnanir og háskólar víða um heim, t.d. í Noregi, Kaliforníu og Þýskalandi, endurskoða nú áskriftir hjá stórum tímaritabirgjum eins og Wiley, Elsevier og fleirum. Mörg ríki hafa ekki endurnýjað áskriftarsamninga við stór útgáfufyrirtæki í viðleitni til að styrkja samningsstöðu varðandi opinn aðgang. UNIT (Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning og forskning) í Noregi gerði nýlega aðgangs- og útgáfusamning við Elsevier fyrir hönd 39 norskra háskólabókasafna og rannsóknarstofnana og fyrr á árinu gerði Deal í Þýskalandi sambærilegan samning við útgáfufélagið Wiley.

Mikilvægt er að breyting frá hefðbundinni útgáfu vísindagreina í átt til opins aðgangs auki ekki heildarkostnað samfélagsins af útgáfu, dreifingu og aðgangi að vísindalegri þekkingu. Þannig verði sá kostnaður sem felst í birtingu í tímaritum í opnum aðgangi ekki viðbót við þann kostnað sem þegar liggur í áskriftum bókasafna og stofnana. Landsaðgangur og einstök bókasöfn verða að gæta að því að ekki sé greitt tvisvar fyrir sömu birtingu, þ.e. að greitt sé bæði fyrir áskrift að tímariti og fyrir útgáfu greina í opnum aðgangi í því.

Verkefnishópurinn greindi í grófum dráttum kostnað við núverandi kerfi og bar saman við birtingar í opnum aðgangi.

Þjónustugjöld vegna birtinga (e. Article Processing Charge eða APC) eru gjöld sem höfundar greiða útgefendum fyrir birtingu í opnum aðgangi. Þessi gjöld eru mismunandi eftir útgefendum. Birting er ýmist í áskriftartímariti, og er þá viðkomandi grein í opnum aðgangi en aðrar greinar í því í lokuðum aðgangi, eða í tímariti sem er allt í opnum aðgangi.

Á Íslandi er enginn sem heldur utan um þau þjónustugjöld (þ.e. APC) sem greidd eru af opinberu fé og því erfitt að áætla heildarkostnað vegna þess. Gerð var tilraun til að áætla þjónustugjöld fyrir íslenskar vísindagreinar fyrir árið 2018 með því að skoða þjónustugjöld útgefenda út frá úrtaki 31 greinar og áætla heildarkostnað með því að margfalda meðalkostnað þessara greina með heildarfjölda birtra greina. Leitað var að greinum frá árinu 2018 í Web of Science fyrir alla íslenska háskóla og Landspítalann.

Samkvæmt fyrrgreindum forsendum má áætla eftirfarandi kostnað vegna þjónustugjalda:

	Áætlaður kostnaður vegna þjónustugjalda (APC) 2018
Greinar í opnum aðgangi (551)	37.326.063 kr.
Allar greinar (1403) ³	82.421.575 kr.

Þessar tölur eru hugsanlega ofáætlaðar þar sem þjónustugjöld leggjast yfirleitt eingöngu á fyrsta höfund en ekki meðhöfunda. Hér er gengið út frá því að allir höfundar greiði jafnan hlut í kostnaði sem kemur til vegna þjónustugjalda.

Áskriftagjöld tímarita voru einnig skoðuð. Víðtækur aðgangur er á Íslandi að vísindaefni í gegnum Landsaðgang og séráskriftir háskólanna en kostnaður bókasafna, háskóla og annarra vísindastofnana til að tryggja aðgang er töluverður. Heildarkostnaður við Landsaðgang árið 2018 var um 200 milljónir kr., af því fóru um 160 milljónir kr. í tímaritaáskriftir. Til að kortleggja enn betur heildarkostnað við áskrift tímarita var kallað eftir greiðslum allra háskólabókasafna á Íslandi vegna séráskrifta, þ.e. þeirra tímaritaáskrifta sem háskólarnir greiddu umfram Landsaðgang.

Heildarkostnaður er rúmar 260 milljónir kr. sem er umtalsvert hærra en áætluð þjónustugjöld. Af þessu er ljóst að ef fallið væri frá tímaritaáskriftum og farið í aðgangs- og útgáfusamninga er umtalsvert fé nú þegar í kerfinu sem nýta mætti í þjónustugjöldin. Hlutverk Landsaðgangs gæti því breyst úr því að sjá um greiðslur fyrir áskriftir yfir í að sjá um að greiða þjónustugjöld fyrir íslenskt fræðafólk en halda áfram utan um samninga við útgefendur. Kostnaður íslenskra stofnana vegna tímaritsgreina ætti því ekki að aukast við tilfærslu í opinn aðgang heldur þvert á móti minnka þegar til lengri tíma er litið. Gera verður fyrirvara um að endanleg niðurstaða sé ávallt byggð á samningum við útgefendur.

³ Ef gert er ráð fyrir að allar greinar séu í opnum aðgangi og greidd fyrir þær APC gjöld.